

Valtuutettu Sirpa Hagsbergin ym valtuustoaloite Etsivän vanhustyön laajentamisesta Naantaliin

Kaupunginvaltuusto 18.05.2026 § 46

Valtuutettu Sirpa Hagsberg luki ja jätti seuraavan 10 valtuutetun allekirjoittaman valtuustoaloitteen:

" Kuntaliiton mukaan terveyden edistäminen on keskeinen osa yhteiskunnallista hyvinvointia. Kuntien ja hyvinvointialueiden yhteistyö on tärkeää ja niiden tehtävänä on määrittää strategisesti hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vastuutahot. Niiden tehtävänä on arvioida ja ottaa huomioon päätösten ja ratkaisujen vaikutukset väestöryhmittäin ja seurata asukkaittensa terveyttä ja hyvinvointia.

Varsinais-Suomen hyvinvointialueen 17 toimipisteessä toimivat Ikäneuvolat, joissa tehdään terveys- ja toimintakykytarkastuksia 75-vuotiaille. He asuvat kotonaan ilman säännöllistä kotihoitoa tai omaishoitoa. Asiakkaat kutsutaan kirjeitse ikäryhmä kerrallaan asuinpaikkakunnan mukaan Ikäneuvolaan. Jos asiakas on valinnut terveystalonsa muualta, kutsutaan hänet sen alueen Ikäneuvolaan. Tarkastukseen kuuluu sairaanhoitajan ja fysioterapeutin vastaanotto, sekä laboratoriokokeet. Neuvolassa kartoitetaan kattavasti terveydentilaa ja elintapoja. Tarkastuksen perusteella annetaan yksilöllistä neuvontaa, jatkosuosituksia ja vinkkejä hyvinvointiin tai tarvittaessa ohjataan jatkotutkimuksiin. Tämä palvelu on saanut runsaasti kiitosta sitä käyttäneiltä.

Vanhus- ja lähimmäispalveluliitto VALLI ry:n johdolla on tänä keväänä valmistunut selvitystyö ETSIVÄN VANHUSTYÖN KOHDERYHMISTÄ, VAIKUTUSMEKANISMEISTA JA KEHITTÄMISTARPEISTA.

"Aineisto osoittaa, että etsivä vanhustyö tavoittaa ikääntyneitä, joiden toimijuus on heikentynyt usealla tasolla samanaikaisesti. Psykososiaalinen hyvinvointi ja ihmissuhteet muodostavat keskeisimmän tunnistetun tarvekokonaisuuden, mutta työntekijähavainnot osoittavat, että taustalla vaikuttavat usein rakenteelliset tekijät, kuten digisyrjäytyminen, palvelujärjestelmän monimutkaisuus ja tuen vastuiden epäselvyys. Nämä tekijät rajoittavat ikääntyneen mahdollisuuksia hakea ja vastaanottaa apua ajoissa."

Ikäihmisten aktivoivia kuntapalveluja meillä tuottavat lähinnä liikunta- ja kulttuuripalvelut, joiden palveluissa usein ovat tietyt samat aktiiviset

ikäntyneet. Eläkeläisyhdistykset ja vanhusneuvosto tekevät myös arvokasta työtä ikäihmisten hyväksi. "Passiivisimpien" ikäihmisten tavoittaminen on kuitenkin vaikeaa.

Esitämme, että Naantali lähtee selvittämään, mitä niille naantalilaisille vanhuksille kuuluu, jotka jäävät yksin kotiin ja palvelujen katvealueeseen, yhteistyössä Varhan, seurakunnan ja yhdistysten kanssa. Tähän tulee osoittaa talousarviossa määräraha, joka määritellään erikseen. Hankerahan mahdollisuutta tulee myös selvittää.

Tämä ennaltaehkäisevä työ on inhimillinen kädenojennus ikääntyneille kuntalaisillemme, jotka vielä pärjäävät omin voimin, mutta joilta esimerkiksi kutsu ikäneuvolaan on mennyt ns. ohi. Varhan alueen kunnissa on omia käytänteitä, ja niihin perehtymällä voisi päästä alkuun. Tunne siitä, että välitämme, auttaa jaksamaan ja tuo turvallisuuden tunnetta niin vanhukselle kuin hänen läheiselleen.”

Päätös Valtuustoaloite merkittiin vastaanotetuksi.

Kaupunginhallitus 25.05.2026 § 175

Esittelijä Kaupunginjohtaja

Päätösehdotus Valtuustoaloite lähetetään hyvinvointipalvelujen valmisteltavaksi. Vastuuvalmistelijaksi nimetään hyvinvointikoordinaattori Marika Lineri. Valtuustoaloitteen käsittelyprosessi saa kestää korkeintaan yhden vuoden aloitteen jättämisestä lukien.

Päätös Kaupunginjohtajan ehdotus hyväksyttiin.

Kaupunginhallitus 07.09.2026 § 245
621/00.01.02.03/2026

Valmistelija Hyvinvointikoordinaattori Marika Lineri

Valtuustoaloitteessa esitetään, että Naantalin kaupunki lähtee selvittämään yhteistyössä hyvinvointialueen, seurakunnan ja yhdistysten kanssa kotona yksin asuvien ja palveluiden katvealueelle jäävien vanhusten tilannetta. Aloitteessa ehdotetaan toimintaan osoitettavaksi erillistä määrärahaa sekä hankerahoitusmahdollisuuksien selvittämistä.

Kaupunki pitää aloitetta erittäin tärkeänä ja ajankohtaisena. Yksinäisyyden lievittäminen, varhainen tuki ja toimintakyvyn ylläpitäminen ovat keskeisiä tekijöitä ikääntyneiden kuntalaisten turvallisen arjen ja hyvinvoinnin takaamisessa.

Kunnan yleinen huolenpitovastuu vs. lakisääteinen palveluvastuu

Naantalin kaupunki kantaa huolta jokaisesta ikääntyneestä kuntalaisestaan. Sote-uudistuksen myötä on kuitenkin tärkeää erottaa toisistaan kunnan yleinen huolenpito ja hyvinvointityö sekä hyvinvointialueen lakisääteinen sote-palveluvastuu:

1. Kunnan yleinen huolenpito- ja yhteisövastuu: Kunta luo edellytyksiä hyvälle ja turvalliselle elämälle, ehkäisee yksinäisyyttä, tarjoaa kohtauspaikkoja sekä tukee järjestöjen ja seurakunnan tekemää arvokasta

työtä. Tämä on kunnan aitoa hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä (HYTE).

2. Lakisääteinen sosiaalihuollon palveluvastuu: Etsivän työn kautta esiin tuleva yksilökohtainen avun tarve, hoidon ja hoivan arviointi sekä sosiaalipalvelujen järjestäminen ovat lainsäädännön perusteella hyvinvointialueen (Varsinais-Suomen hyvinvointialue Varha) lakisääteistä viranomaistoimintaa:

- **Sosiaalihuoltolain (1301/2014) 11 §:** Hyvinvointialueella on lakisääteinen velvollisuus viipymättä arvioida asiakkaan sosiaalihuollon tarve, kun huoli henkilöstä tulee sen tietoon.

- **Vanhuspalvelulain (980/2012) 6 § ja 14 §:** Hyvinvointialue vastaa ikääntyneen väestön hyvinvoinnin seurannasta sekä ennakoivien ja varhaisten palvelujen järjestämisestä.

- **Alueellinen yhdenvertaisuus:** Asiakkaiden yhdenvertaisen kohtelun ja toimivien hoitoketjujen varmistamiseksi viranomaisvetoisen etsivän vanhustyön mallin ja palveluohjauksen tulee olla hyvinvointialueen johtamaa.

Kunnalla ei ole sote-järjestämisvastuuta, viranomaistoimivaltaa sote-palveluihin eikä pääsyä sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasrekistereihin. Kunta ei siten voi itsenäisesti ottaa hoitaakseen lakisääteisiä sote-tehtäviä.

Kaupunki ilmoittaa kuitenkin olevansa valmis tiiviiseen kuntakumppanuuteen ja yhteisen toimintamallin rakentamiseen silloin, kun aloite, tarve ja pyyntö etsivän vanhustyön verkostomaiselle toteuttamiselle tulevat Varhalta.

Toimenpiteet Naantalissa kaupungissa

Kaupunki edistää aloitteen tavoitteita ja ikäihmisten tavoittamista seuraavin toimenpitein:

1. Sote-yhdyspinnan ja huoli-ilmoitusketjun tiivistäminen: Kaupunki esittää Varhalle, että ikääntyneiden sosiaalipalveluista osoitetaan selkeä yhdyspinta/yhdyshenkilö Naantalissa alueelle. Tällä varmistetaan, että kunnan työntekijöiden tai järjestöjen havaitsema huoli tukea tarvitsevasta ikäihmisestä saavuttaa sote-viranomaiset viiveettä.

2. Valmius kumppanuuteen Varhan avauksissa: Kaupunki viestii Varhalle valmiudestaan lähteä mukaan yhteiseen kehittämistyöhön tai pilotointiin, mikäli Varha käynnistää alueellisen etsivän vanhustyön mallin rakentamisen tai pyytää kuntaa kumppaniksi yhdyspinnalla tehtävään työhön.

3. Varhan ikääntyneiden asiakasohjaus ja huoli-ilmoitus tutuiksi: Hyödynnetään kaupungin olemassa olevia matalan kynnyksen asiointipisteitä ja henkilöstöä (esim. kirjasto, liikuntatoimi, kiinteistöhuolto). Henkilöstölle tiedotetaan Varhan ikääntyneiden asiakasohjauksen toimintatavat ja yhteystiedot, jotta he osaavat ohjata kuntalaisia avun piiriin jo varhaisessa vaiheessa. Lisäksi henkilöstölle tarjotaan ohjeistus siitä, miten ikääntyneen pärjäämiseen liittyvä vakavampi huoli tunnistetaan ja miten matalan kynnyksen huoli-ilmoitus tehdään suoraan Varhan sosiaalipalveluihin. Varhan ikääntyneiden asiakasohjauksesta ja huoli-ilmoituksen tekemisestä viestitään aktiivisesti myös kuntalaisille.

4. Paikallisen järjestö- ja seurakuntaverkoston yhteistyön varmistaminen: Kaupunki tekee jo tällä hetkellä yhteistyötä paikallisten järjestöjen (kuten SPR ja eläkeläisjärjestöt) sekä Naantalissa seurakunnan

diakoniatyön kanssa ikääntyneiden hyvinvoinnin ja yhteisöllisyyden edistämiseksi. Kaupunki sitoutuu varmistamaan tämän toimivan verkostoyhteistyön jatkuvuuden. Hyvinvointikoordinaattorin johdolla jatketaan säännöllistä vuoropuhelua järjestöjen ja seurakunnan kanssa, jotta olemassa olevia matalan kynnyksen toimintatapoja voidaan hyödyntää ja kehittää edelleen ikäihmisten tavoittamiseksi.

5. Hankerahoitusmahdollisuuksien selvittäminen: Kaupunki selvittää mahdollisuuksia hakea yhdessä järjestöjen tai Varhan kanssa ulkopuolista hankerahoitusta (esim. EU:n ESR+ -rahaston osallisuushaut tai THL/STM:n Terveysten edistämisen määräraha) iäkkäiden yksinäisyyden ehkäisyyn ja tavoittavan järjestötyön toimintamallien kehittämiseksi.

Luvattujen toimenpiteiden toteutumista ja verkostoyhteistyön etenemistä seurataan ja raportoidaan osana kaupungin vuotuista hyvinvointiraportointia.

Määräraha ja talousarviovaikutukset

Koska etsivän vanhustyön viranomais- ja palveluvastuu kuuluu hyvinvointialueelle, kaupungin talousarvioon ei osoiteta erillistä määrärahaa uutta kunnallista virkaa tai viranomaistoimintoa varten. Aloitevastauksessa esitetyt kunnan toimenpiteet (verkostotyö, henkilöstön ohjeistus, HYTE-yhteistyö) toteutetaan nykyisten hyvinvoinnin edistämisen määrärahojen ja resurssien puitteissa.

Mikäli Varhan aloitteesta käynnistyy yhteisiä kumppanuushankkeita tai hankerahoitushauissa avautuu sopivia kokonaisuuksia yhdessä järjestöjen kanssa toteutettaviksi, mahdollisia kunnan omahoitusosuuksia esitetään seuraavaan talousarvioon.

Esittelijä

Kaupunginjohtaja

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus ehdottaa kaupunginvaltuustolle, että:
-kaupunginvaltuusto merkitsee tiedoksi hyvinvointipalvelujen antaman selvityksen valtuutettu Sirpa Hagsbergin ym. valtuustoaloitteeseen.
- valtuutettu Sirpa Hagsbergin ym. valtuustoaloite merkitään loppuun käsitellyksi.

Päätös

Kaupunginjohtajan ehdotus hyväksyttiin.